

Motion till riksdagen

1989/90:N307

av Per Westerberg m.fl. (m)

Frihandeln

---

1 Den svenska välfärden och frihandeln

För ett litet land som Sverige är handeln med omvärlden avgörande för möjligheten att upprätthålla en god välfärd. Den svenska industrin har nått betydande framgångar just genom att den kunnat vinna tillträde till främmande marknader och framgångsrikt kunnat sälja sina produkter. Det är genom att svenska företag haft möjligheter att exportera som de har kunnat uppnå tillräckligt stora volymer för att utvecklas. Därigenom har en avancerad industri kunnat växa fram – en industri som inte bara överlevt utan också uppnått uppseendeväckande framgångar på det internationella planet.

Det svenska näringslivets framtida utveckling är beroende av goda förutsättningar att uppträda på världens olika marknader. För en avancerad industrination med liten hemmamarknad är detta viktigare än för många andra länder, eftersom den inhemska efterfrågan i Sverige inte kan skapa tillräckliga volymer.

Det är därför ett centralt intresse för svensk handelspolitik att säkerställa en så omfattande global frihandel som möjligt och att därmed ge svenska företag tillträde till marknader i så många länder som möjligt.

Internationell handel liksom rätten till investeringar i främmande länder bygger på ömsesidighet och lika behandling. Sverige får inte vika från denna centrala ståndpunkt. Det är därför också nödvändigt att Sverige accepterar utländska investeringar och företagsköp i vårt land. Endast i fråga om vitala svenska säkerhetsintressen bör företagsköp kunna underställas svenska myndigheter för prövning. Denna liberalisering måste minst motsvara vad som för närvarande införs inom EG. Försök att med hänvisning till "nationellt kapital" öka den kollektiva kapitalbildningen bör avvisas. I förlängningen av ett sådant synsätt finns risker för planekonomi och isolationism.

Handeln nationer emellan har emellertid också en än djupare dimension än den materiella. Den fria handeln har visat sig vara ett effektivt medel att bana väg för demokratisk utveckling. Handeln mellan länder väver nätverk mellan människor, företag och ekonomier som ger de bästa förutsättningarna för varaktig fred. Frihandeln är den mest inflytelserika och framgångsrika demokrati- och fredsörelse världen skådat.

Den fria världshandeln minskar klyftorna mellan fattiga och rika och säkerställer de små ländernas möjligheter att hävda sig på världsmarknaden.

Nationer som för 25 år sedan levde i djup fattigdom har genom den fria handeln kunnat nå en betydande välfärd. Utvecklingsländer som tillämpat protektionism och planhushållning har misslyckats. Frihandel och marknads ekonomi är den viktigaste grunden för en rättvis och välfärdsskapande ekonomisk världsordning.

Det är genom frihandeln den rika världens välfärd kan nå till dem som i dag är fattiga i den tredje världen eller i de länder i Östeuropa som i dag sett slutna plansystem rasa samman på grund av deras egen ruttenhet och oförmåga.

2 Regelverket för en fri världshandel

GATT-avtalet – General Agreement on Tariffs and Trade – representerar de deltagande nationernas strävan bort från krig och orättvisor mot ekonomisk utjämning mellan världens nationer och folk. GATT-avtalets innehåll har förändrats och utvecklats under ett antal s.k. förhandlingsrundor där den ursprungliga tanken utvecklats vidare och där existerande tullmurar stegvis rivits.

Sverige har oreserverat anslutit sig till frihandelstanken inom varuhandeln. Sverige har genom att tillträda deklarationen, som föregick Uruguayrundan, också accepterat att frihandelns ideologi utvecklas till nya områden såsom tjänstehandeln och jordbruksområdet. Därigenom har Sverige påtagit sig ett nytt ansvar som vi måste leva upp till.

Inom ramen för GATT-förhandlingarna måste Sverige uppträda så att vårt engagemang för frihandel inte kan ifrågasättas. Vi får inte tveka att bekämpa protektionism även om den skulle komma från mäktiga stormakter. Likaså måste vi verka för att exportkrediter och exportkreditgarantier lämnas av olika nationer på lika villkor.

Genom Uruguayrundans åtaganden förstärks GATT-organisationen till stöd för en fastare regim inom den internationella frihandeln. Denna utveckling bör kunna leda till att GATT ges en fast institutionell uppbyggnad. En sådan institutionell överbyggnad skulle öka respekten för GATT-avtalen och minska antalet överträdelser.

GATT-förhandlingarna i Uruguayrundan är en garanti för att Sveriges målsättningar i närmandet till EG kan uppnås.

I framtiden borde det vara naturligt att de fyra friheterna som nämns i samband med EG:s inre marknad – rätten för varor, tjänster, kapital och arbetskraft att fritt röra sig över gränserna – borde kunna utsträckas till alla industrialiserade marknadsekonomier. Dessa länder har redan i OECD ett samarbetsorgan, som i framtiden borde kunna få ytterligare uppgifter i syfte att stärka fri handel och konkurrens.

3 EFTA, EG och EES

Sverige bör vara en fullvärdig deltagare i det europeiska integrationsarbetet. Varken ur kulturell eller kunskapssynvinkel eller med hänsyn till ekonomi och social välfärd har Sverige råd att avstå från att delta i det nya Europa som håller på att skapas.

EES, den s.k. Europeiska Ekonomiska Sfären, som under 1990 kommer

att bli föremål för förhandlingar mellan EG och EFTA-länderna bör bara vara ett steg på vägen mot Sveriges fulla deltagande i EG. EES-processen bör därför genomföras med sikten inställt på att Sverige skall inträda som fullvärdig medlem i EG.

Den sedan 1984 pågående s.k. Luxemburgprocessen utgör en process där EFTA-länderna och EG steg för steg utvecklar lösningar på problem av gemensamt intresse. Denna process måste fortgå parallellt med EES-processen eftersom där byggs en plattform för gemensamma lösningar som grundval för ett verkligt framtida svenskt medlemskap i EG.

EFTA måste spela en viktig roll i de nu begynnande EES-förhandlingarna. Sverige måste fullgöra sin roll som EFTA-medlem så att EFTA stärks och får förutsättningar att fullgöra sin viktiga roll som förhandlingsorganisation i förhållande till EG. Utvecklingen kan på sikt leda till att Sverige jämte andra EFTA-länder inträder i EG. Därmed kan förutsättningarna för EFTA förändras.

4 Sverige, EFTA och Östeuropa

Sverige bör verka för att de östeuropeiska staterna inkluderas i de västliga ekonomiernas samarbete. I takt med att de östeuropeiska ekonomierna omvandlas till marknadsekonomier finns förutsättningarna för fruktbart samarbete. EG kommer att spela en mycket betydelsefull roll i arbetet med att rekonstruera de östeuropeiska ekonomierna.

Sverige måste delta i detta arbete. I en särskild motion om Central- och Östeuropa lägger vi förslag om hur Sveriges medverkan skall utformas. Även EFTA bör medverka till att stödja de östeuropeiska ländernas utveckling.

Detta kan ske genom att de östeuropeiska staterna ges tillträde till EFTA-ländernas marknader på motsvarande sätt som de kan förväntas få till EG:s marknad. Sverige bör, inom ramen för de villkor som kommer att fastläggas i EES-förhandlingarna, ge Östeuropas stater tillträde till den svenska marknaden i så stor omfattning som möjligt. Förmånliga villkor för svensk produktion i Östeuropa bör också skapas.

Östeuropas länder måste emellertid uppträda i det europeiska samarbetet på sina egna meriter. Detta kräver en framgångsrik utveckling mot marknadsekonomi och demokrati.

Sveriges grannskapsförhållande och Östersjögemenskapen med de baltiska staterna motiverar att Sverige planerar för särskilda handelspolitiska insatser riktade mot de baltiska staterna. Inrättandet av en svensk handelsrepresentation i Tallinn bör få stöd i lämpliga former. En sådan representation är dels till nytta för Sverige, dels även för de baltiska staterna.

Under förra året uttryckte riksdagen enhälligt ett önskemål om att ett svenskt handelskontor borde inrättas i Moskva. Regeringen har utan någon rimlig motivering avvisat Exportrådets framställning.

Den pågående förändringen av den sovjetiska ekonomin kan förväntas innebära att de planeekonomiska inslagen minskar. Detta bör ge bättre förutsättningar för att utveckla handelsförbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen. Exportrådet har handelskontor i de flesta större världsstäder. Även

i länder som Ungern och Tjeckoslovakien, som tidigare haft planekonomi, har Exportrådet handelskontor. Det vore naturligt att ett kontor även inrättas i Moskva. Riksdagen bör därför bevilja medel till ett handelskontor i Moskva. Vi beräknar för detta ändamål 5 miljoner kronor.

5 Fri rörlighet av företag och kapital

Det finns ingen viktigare drivkraft för förnyelse av ett lands näringsliv än den obarmhertiga betygssättningen som den fria konkurrensen och den fria etableringen utgör.

Utländska banker och försäkringsbolag kan ge förnyelse till den svenska marknaden. Svenskt kapital stannar i Sverige om det kan utvecklas här. Utländska investerare kan föra kunskaper och resurser till vårt land. Investeringar i främmande länder för marknader närmare varandra.

I en särskild kommittémotion om effektiva finansiella marknader lägger vi förslag som syftar till att ge Sverige förutsättningar för effektiva finansiella marknader som kan ge Sverige ställning av finansiellt centrum.

6 Sverige och den tredje världen

U-ländernas ekonomiska utveckling är mer beroende av fri handel och en expansiv världsmarknad än av bistånd. Genom import till Sverige öppnas nya kontaktnät för överföring av kunskap. Även den svenska ekonomin kan göra omfattande vinster genom att öppna för en friare handel med den tredje världen.

En utredning bör tillsättas för att klargöra kostnaderna för svensk ekonomi och svenska konsumenter med nuvarande tullskydd och importrestriktioner.

Ett avsteg från Sveriges anslutning till den globala frihandeln, som alltför länge accepterats, är olika specialregler för tekoindustrin. Det är positivt att även regeringen nu avser upphäva de s. k. multi-fiberavtal som begränsat utvecklingsländernas export av tekovaror till Sverige. De ännu gällande avtalen bör snarast möjligt upphävas.

Dessvärre för EG på denna punkt ännu en delvis annorlunda tekopolitik. Dessa multi-fiberavtal har utgjort avsteg från frihandelsprinciperna. Sverige bör verka för att denna typ av begränsning inte accepteras mellan GATT-länder.

Medan Sverige nu avvecklar de kvantitativa handelsbegränsningarna på tekoområdet, fortsätter regeringen att subventionera den svenska tekoindustrin på ett olyckligt sätt. Dessa subventioner bör upphöra.

I en särskild motion om bistånd till u-länder har vi framhållit att demokrati och marknadsekonomi är grundförutsättningar för ekonomisk utveckling. Sveriges bistånd till utvecklingsländer måste utformas utifrån målet att dessa länders utvecklingsförmåga skall förbättras. Detta kan i många fall också leda till att handelsförbindelserna mellan Sverige och biståndslandet i fråga utvecklas. I detta sammanhang finner vi det naturligt att Sverige genom förmånliga krediter bidrar till utvecklingslandets utveckling. Sådana förmånliga krediter utgör ett naturligt inslag i hjälpen till utvecklingsländer.

Även kostnaderna för förmånlig kreditgivning till u-länder skall belasta

anslagen för utvecklingsinsatser. Kostnader för redan avslutad verksamhet bör, som vi under tidigare år föreslagit, belasta reservationer under anslaget till utvecklingssamarbete.

Mot. 1989/90
N307

7 Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om frihandelns betydelse,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sveriges fullföljande av åtaganden i deklarationen inför den s.k. Uruguayrundan,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EFTA:s möjligheter att bidra till Östeuropas utveckling,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om handelsrepresentation i Tallinn,

5. att riksdagen under utrikesdepartementets huvudtitel till *E 2. Exportfrämjande verksamhet* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 259 578 000 kr.,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sveriges tekopolitik,

7. att riksdagen avslår regeringens förslag att under industridepartementets huvudtitel till *B 10. Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin* för budgetåret 1990/91 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 000 kr.,

8. att riksdagen hos regeringen begär en utredning av kostnaderna av tullar och andra hinder, i enlighet med vad som i motionen anförts,

9. att riksdagen avslår regeringens förslag att under industridepartementets huvudtitel till *C 3. Ersättning för extra kostnader för förmanlig kreditgivning till u-länder* för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag av 110 000 000 kr.,

[att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 1990/91 använda medel från reservationsanslaget *C 2. Utvecklingssamarbete genom SIDA* under utrikesdepartementets huvudtitel i enlighet med vad som i motionen anförts.]

Stockholm den 25 januari 1990

Per Westerberg (m)

Nic Grönvall (m)

Karin Falkmer (m)

Stig Bertilsson (m)

Gunnar Hökmark (m)

Lars G Ahlström (m)

Bertil Danielsson (m)